

Jadwiga Witkowska-Nowicka

ROLA DOMU I ŚRODOWISKA W ROZWIJANIU ZAINTERESOWAN
MUZYCZNYCH DZIECI I MŁODZIEŻY

Zdolności muzyczne człowieka nie są czymś bezpośrednio wrodzonym. Są one wynikiem procesu, jaki zachodzi na gruncie wrodzonych skłonności w związku z aktywnym kontaktem człowieka z muzyką. Kultura muzyczna w danym stadium rozwoju kultury ogólnoludzkiej jest w pewnym stopniu przetwarzana przez człowieka i stanowi podstawę jego rozwoju kulturalnego. W celu podniesienia poziomu kulturalnego całego społeczeństwa, a w szczególności poziomu kultury muzycznej należy zacząć wychowywać je pod tym kątem już od dzieciństwa.

Muzyka pomaga rozwijać wyobraźnię, myślenie, przeżycia estetyczne i doznania. Sprzyjająca muzyce atmosfera w domu rodzinnym dziecka, przedszkolu, szkole i w życiu społecznym w ogóle stanowi gwarancję skutecznego ogólnego wychowania muzycznego. Wyjątkowe znaczenie ma muzyka w pierwszych latach życia dziecka, kiedy to pomaga mu w rozwoju i opanowaniu mowy. "Już w łonie matki dziecko wyczuwa zmiany w jej stanach psychicznych, powstające pod wpływem impulsów i doznań ze świata zewnętrznego".- mówi A.Fokierow^{1/}.

Studenci taganrońskiego Instytutu Pedagogicznego swoimi badaniami naukowymi^{2/} udowodnili, że dzieci od 1 do 3 lat mogą odróżnić muzykę od niem muzyki. Przeprowadzili oni doświadczenia w żłobkach, dając dzieciom dwa razy w tygodniu do wysłuchania pieśń "Jalinka" Bekmana graną na metalofonie. Dzieci reagowały na melodię pieśni aktywnością rytmiczno-ruchową. Natomiast podczas bezładnego odtwarzania tego utworu zatrzymywały się. Inny radziecki naukowiec - A.Skurbień^{3/} - w swoich badaniach na dzieciach żłobkowych pokazuje formowanie się i rozwój poczucia rytmu u dzieci 8-10 miesięcznych. Doszedł on do wniosku, że najodpowiedniejszym okresem, w jakim można i trzeba rozwijać słuchową wrażliwość jest drugi lub trzeci miesiąc życia

Reakcja dziecka na muzykę, niewidoczna dla dorosłych, odbywa się w organizmie poprzez zmiany elektrycznej aktywności mięśni. Doświadczenia profesora Paula Michela z NRD^{4/} wykazały, że dzieci w drugiej połowie pierwszego roku życia spostrzegają już interwały w obrębie kwinty, zaś wydobywanie głosu odbywa się przeważnie na dźwiękach opadających. Profesor Michel opierając się na badaniach, mówi o możliwościach kształcenia we wczesnym dzieciństwie nie tylko słuchu melodycznego, lecz także harmonicznego. Stąd wniosek, że już w przedszkolu opiekunowie-wychowawcy winni kłaść nacisk na rozwijanie słuchu melodycznego i harmonicznego u dzieci. Szczególnie w wieku przedszkolnym /3 lata/ dziecko przejawia ogromną aktywność w mowie i słuchu, znakomicie odbiera jako całość elementy mowy, melodii i rytmu.

W przedszkolu stosowane są różnorodne formy umuzykalnienia, które przede wszystkim w tym wieku mają rozwijać wrażliwość, zainteresowanie i zamiłowanie dziecka do muzyki. Poprzez słuchanie muzyki i zaznajamianie się z prostymi pojęciami muzycznymi wzbogacają się spostrzeżenia dzieci, rozwija się ich słuch, poczucie wysokości dźwięku i poczucie rytmu, a także smak muzyczny. Poprzez stosowanie nabytych wiadomości, taniec i swobodną improwizację, wyrabiamy u dziecka w wieku przedszkolnym aktywność i twórczy stosunek do muzyki. Wszechstronnie kształcącym muzycznie jest udział dzieci w orkiestrze przedszkolnej.

Nie tylko na zajęciach umuzykalniających dzieci powinny stykać się z muzyką w przedszkolu, Winna ona towarzyszyć im także na spacerze, przy gimnastyce, w zabawach scenicznych, itp.

Twórcze wypowiedzianie się dzieci poprzez sztukę, szczególnie w wieku przedszkolnym, ma charakter zabawy. Zabawa jest dla dziecka odpoczynkiem, jest źródłem radosnego ruchu, rozładowania energii i napięcia nerwowego. Zabawa ma te swoje właściwości wychowawcze - kształtuje osobowość dziecka i przygotowuje je do życia. Jednym z aspektów wychowawczych zabawy jest jej wpływ na rozwój uczuć społecznych. Zabawa w przedszkolu i w młodszych klasach szkoły podstawowej ma charakter zespołowy stąd dziecko w trakcie zabawy musi podporządkować się jej prawidłom i dyscyplinie.

Zdaniem Herberta Reada - angielskiego poety, krytyka sztuki i literatury, eseisty - zabawa z punktu widzenia aktywności dziecka jest pierwszym stopniem wychowania i dlatego całe stadium początkowe powinno być poświęcone tylko dalszemu rozwojowi zabawy. - "Zabawa musi mieć charakter swoistej ukierunkowanej aktywności i na tej drodze przeistoczyć się w sztukę"^{5/}. Autor twierdzi, że różnorodne formy zabawy dziecięcej można rozwijać w czterech kierunkach, odpowiadających czterem podstawowym funkcjom psychicznym: uczuciom, wrażeniom, intuicji i myśleniu.

Z punktu widzenia uczuć zabawa może rozwijać się poprzez uosobienie i obiektywizację, zmierzając ku sztuce dramatycznej. Z punktu widzenia wrażeń zabawa rozwija się poprzez różnego rodzaju ekspresje w kierunku projektowania plastycznego. Z punktu widzenia intuicji zabawa rozwija się w muzykę poprzez ćwiczenia muzyczno-ruchowe, natomiast z punktu widzenia myślenia poprzez działalność konstrukcyjną zabawa może rozwijać się w kierunku elementów różnego rodzaju rzemiosła.- "...Wymienione dziedziny stanowią części składowe jednego procesu nauczania i nie mogą bez szkody być odrywane od siebie - pisze Read. Podstawowym rodzajem zabawy jest sztuka dramatyczna ujawniająca procesy twórcze i odkrywcze. Sztuka ta, bazująca na ogólnym rozwoju psychofizycznym, powinna wiązać się z kolei z kształtowaniem umiejętności techniczno-rzemieślniczych, projektowania, tańca oraz koniecznych czynności współdziałających. Rozwijając się, dziecko, stosownie do skłonności cechującej jego temperament, ujawnia szczególne zamiłowanie do jednej z czterech wymienionych dziedzin..."^{6/}

Oczywiście, istotną rolę w rozwijaniu poszczególnych zainteresowań, w tym też muzycznych, odgrywają metody kształcenia, a także stosunek istniejący pomiędzy wychowawcą-opiekunem a dzieckiem. Dobry nauczyciel może zrobić bardzo dużo nawet przy pewnych brakach w systemie nauczania, zły nie doprowadzi do żadnych pozytywnych efektów w swojej pracy. "Dlatego najważniejsze jest, czy dziecko w towarzystwie nauczyciela czuje się szczęśliwe czy nie i w jakim stopniu dzisiejsza szkoła stwarza lub może stworzyć właściwe ramy dla sztuki dziecka. Nie jest przesadą pogląd, że powstanie sztuki dziecięcej takiej,

jak się ją dzisiaj rozumie, jest niemożliwe, jeżeli w stosunku między nauczycielem i dziećmi nie ma miłości /.../" - mówi angielski pedagog Marion Richardson ^{7/}.

Możliwości twórcze małego dziecka rodzą się same, często podświadomie, z tego powodu są naiwne, ale za to szczere. Rozwój twórczych zadatków u dziecka, między innymi w dziedzinie muzyki, odgrywa poważną rolę w kształceniu jego osobowości. Bardzo często twórcza postawa, zdolność do refleksji, wykształcone poprzez kontakt z muzyką przenoszą się w wieku późniejszym człowieka na inne dziedziny pracy i życia. "...Właśnie okres przebywania dziecka w przedszkolu i pierwszych klasach szkoły jest najważniejszy dla rozpoczęcia podstawowej, ale poważnie potraktowanej edukacji estetycznej, w tym muzycznej /.../. Małe dzieci zadziwiająco szybko uczą się wielu czynności, wnikliwie obserwują i chętnie naśladują czynności dorosłych chętnie bawią się i tworzą swój wyobrażony świat, a tym twórczym zabawom zawsze towarzyszy ruch, gest i śpiew - elementy zajmujące ważne miejsce w muzyce. W tym też wielu kształtują się upodobania dziecka i podstawy jego osobowości. Dlatego jest to też odpowiedni moment a zarazem szansa kształcenia upodobań i nawyków estetycznych, przekonania o ich roli i ważnym miejsc wśród innych spraw i przeżyć..."^{8/}.

W najnowszym programie wychowania przedszkolnego kładzie się duży nacisk na ćwiczenia ruchowe przy muzyce, na śpiew i muzykowanie. Wszystkie te elementy umuzykalnienia dzieci najłatwiej docierają do psychiki dziecka. Ćwiczenia muzyczno-ruchowe ściśle związane są z naturalną, biologiczną skłonnością dziecka, jaką jest ruch fizyczny. Muzykowanie dotyczy przede wszystkim gry na instrumentach łatwych, jak perkusja, flety, klarnety, cymbałki, dzwonki, traktowane przez dzieci jako zabawki. Zaś piosenka musi dzieci zainteresować przede wszystkim od strony tekstu, natomiast melodia i rytm winny ściśle wiązać się z ruchem muzycznym, który jest podstawowym elementem zabaw muzyczno-ruchowych.

Ogromną pomoc dla wychowawczyń przedszkolnych stanowią radiowe audycje muzyczne dla przedszkolaków. Ich program jest bardzo urozmaicony - nauka piosenek, zabawy muzyczno-ruchowe, a także podstawowe wiadomości o muzyce. Audycje te są szcze-

gólnie pomocne dla tych wychowawczyn, które nie potrafią grać \ na fortepianie lub innym instrumencie.

Do zawodu muzyka należy przygotowywać dzieci tylko o wybitnych zdolnościach i zainteresowaniach muzycznych. Natomiast ogólne wychowanie muzyczne powinny otrzymać wszystkie dzieci. Zatem tym obowiązkiem obciąża się początkowo przedszkola, a potem szkoły. -"Wprowadzając dziecko w świat muzyki i jej problemy - pośrednio wprowadza się także jego otoczenie, które razem z dzieckiem reaguje na nowe doświadczenia, osiągnięcia i przeżycia muzyczne. Dzięki temu oddziaływanie szkoły może być wielokrotnione. Przyzwyczajenia i nawyki muzyczne, zakorzenione w młodości, mogą przynieść nieocenione korzyści w życiu człowieka dorosłego. Pięknie to określił wybitny kompozytor radziecki Dymitr Szostakowicz: -"Gdy od najmłodszych lat, kiedy człowiek jest tak wrażliwy na wszystko co piękne, rozbudzić w nim artystę, rozwinąć jego słuch i dać mu przez lata nauki w szkole pewną konieczną sumę wiedzy i umiejętności, to całe jego dalsze życie stanie się o wiele pełniejsze, bogatsze... Walcząc o powszechność wykształcenia muzycznego, zaczynającego się już od ławy szkolnej, wychowamy ogromną armię wrażliwych i kwalifikowanych odbiorców muzyki."^{9/}

A jakie możliwości rozwoju zainteresowań muzycznych mają dzieci, które uczęszczają do przedszkola, pozostając pod opieką rodziców lub najmowanych opiekunów? Badania naukowe wykazały, że oddziaływanie domu, rodziny czy nawet przypadkowych opiekunów na rozwój zainteresowań i zdolności artystycznych dzieci i młodzieży jest ogromne. Dom ma szczególny wpływ na rozwój muzykalności dziecka, gdy sami rodzice są muzykalni lub gdy w ich domu panuje atmosfera zainteresowań artystycznych. Na ogół uzdolnienia i zainteresowania artystyczne są dziedziczne dzięki "przekazywaniu nowym pokoleniom anatomiczno-fizjologicznych właściwości sprzyjających rozwojowi uzdolnień muzycznych"^{10/}

K.Sobolski w pracy naukowej "Psychiczne i społeczne podstawy rozwoju uzdolnień i zainteresowań artystycznych młodzieży przedstawił wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród 67 studentów wyższych szkół muzycznych, dotyczące między innymi wpływu domu na rozwój zainteresowań muzycznych dzieci i młodzieży. Oto przykłady kilku ankietowych wypowiedzi na ten temat:

- "Niewątpliwie rodzice mieli duży wpływ na moje zainteresowania artystyczne muzyką. Matka sama ukończyła dwa wydziały PWSM i pracuje stale w tym zawodzie, a ojciec posiada także zdolności i zainteresowania muzyczne, a oprócz tego dość wybitne zdolności malarskie. Kształćąc się muzycznie głównie pod przymusem i wpływem matki przez pierwsze lata, dalej uczyłem się już z własnej woli i chęci, i byłem zadowolony".
- "Będąc synem muzyka, rzecz jasna wyrastałem w atmosferze muzyki, również i moja matka jest kobietą niezwykle muzykalną..."
- "W kręgu najbliższych znajomych moich rodziców była bardzo muzykalna rodzina Włochów".
- "Moje zainteresowanie się muzyką powstało dosyć wcześnie. Będąc dzieckiem często zachodziłam do starszej koleżanki, która uczęszczała na lekcje fortepianu i prosiłam ją, aby mi długo grała. Podobało mi się to, że tak szybko ruszała palcami po klawiszach. Chciałam ją naśladować, ale to mi nie wychodziło, więc postanowiłam, że jak dorosnę to też będę się uczyła grać. Rodzice, widząc moje zainteresowanie się muzyką posłali mnie do podstawowej szkoły muzycznej. Tam poznałam podstawowe zasady muzyki i literatury muzycznej. W liceum przez 5 lat dalej uczyłam się gry na fortepianie".
- "Ojciec mój grał na skrzypcach i to wzbudziło moje zainteresowanie muzyką".
- "Byłem o tyle w szczęśliwym położeniu, że rodzice moi /prości ludzie/ mieli bardzo rozwiniętą wrażliwość muzyczną. Matka posiadała piękny, zdrowy, metaliczny głos, ojciec też ładnie śpiewał. W domu często wieczorem urządzano wspólne śpiewy, które tak głęboko zapadły w serce, i które są droższe od koncertów na najwspanialszych scenach świata".

Korzystny klimat dla rozwoju muzycznych zainteresowań dzieci i młodzieży stwarzają wrażliwi na sztukę rodzice. Ich dzieci na ogół już od najmłodszych lat uczą się muzyki na lekcjach prywatnych lub w przedszkolach muzycznych, kształćąc się dalej w szkole muzycznej lub ognisku muzycznym. W ich domach przeważnie znajduje się instrument muzyczny - pianino, skrzypce, gitara lub jakiś instrument dęty /w środowiskach miejskich/, zaś w domach robotniczo-chłopskich dominuje akordeon.

Dzieci tych rodziców częściej też bywają na koncertach symfonicznych, kameralnych, przedstawieniach operowych i baletowych, a nawet bezpośrednio muzykują wraz z grającymi rodzicami. A właśnie udział w koncertach, słuchanie muzyki przez dzieci stwarza im możliwość poznawania wartości muzyki artystycznej i jej wszystkich rodzajów. Powoduje to jednocześnie kształcenie u dzieci zmysłu oceny artystycznej i uwrażliwienie na wykonawstwo. Muzyka wykonywana na żywo najintensywniej angażuje i pozostawia po sobie ogromne wrażenie.

- "Wychowałem się w niewielkiej wsi w powiecie opoczyńskim, ale rzadko mogłem usłyszeć powiedzenie, że to "świat deskami zabity". Jednak wieś ta, jako pewna społeczność posiadała swe tętno życia, swoje kłopoty i radości. Tym, czym można się było nieraz cieszyć, to śpiewy, muzyka regionu opoczyńskiego, który bardzo obfituje w twórczość ludową, zresztą nie tylko w dziedzinie muzyki, ale i w tańcach, strojach, zwyczajach i obrzędach. Jako dziecko interesowałem się szczególnie piosenkami ludowymi".

- "Koncerty stały się jednym z najważniejszych czynników rozbudzających moje muzyczne zainteresowania, a równocześnie dawały mi i dają moc przepięknych artystycznych wrażeń. Nieraz z politowaniem i bólem w sercu patrzę na ludzi, którzy tych wszystkich wrażeń są pozbawieni, bądź przez naturę, bądź z braku zainteresowania..."

- "... już jako chłopiec bardzo regularnie uczęszczałem na koncerty i dlatego muzyka była dla mnie nie tylko przedmiotem nauki, ale sztuką, z którą z czasem coraz bardziej się wiązałem".

- "Pierwsze moje głębsze przeżycia artystyczne wynikły ze słuchania muzyki, odczułem je będąc jeszcze w szkole podstawowej. Poszedłem wtedy na film muzyczny "Preludium sławy". Postać małego chłopca, tak świetnie dyrygującego oraz muzyka /Poemat Symfoniczny, Preludia F.Liszta/ zrobiły na mnie tak wielkie wrażenie, że od tej chwili zapragnąłem zostać dyrygentem, do czego zresztą w dalszym ciągu uparcie zmierzam. Muzyka rozwinęła we mnie myślenie abstrakcyjne, tak ważne w kształtowaniu i rozwoju psychiki".

- "Koncerty muzyki poważnej stanowią dla mnie jak gdyby duchową ucztę. Staram się w miarę możliwości być ich najczęstszym słuchaczem. Doznaję tu nieraz ogromnych wrażeń, które powodują ogromne podniecenie, a nawet zdenerwowanie."^{12/}

Jak wynika z powyższych wypowiedzi młodzież docenia ogromną wartość poznawczą koncertów, upatrując ich sens w tym, że dostarczają wrażeń estetycznych, uczą o muzyce i uczą słuchać muzyki. Czynnikiem dopomagającym w rozwijaniu zainteresowań muzycznych dzieci i młodzieży jest także bezpośredni udział w życiu artystycznym środowiska, w przedszkolach, szkołach, na obozach, koloniach, a także w różnych organizacjach młodzieżowych, jak harcerstwo czy ZMS; udział w chórach, zespołach instrumentalnych, tanecznych, występy estradowe z okazji różnych akademii, konkursów i innych uroczystości okolicznościowych. Mimo rzadkiej dominacji środowiska nad innymi wpływowymi czynnikami, udział dzieci i młodzieży w jego życiu artystycznym jest znacznie większy aniżeli nam się zdaje.)

"Twórcze uczestnictwo w kulturze oznacza równocześnie tworzenie nowych wartości i osobiste przeżywanie wartości trwałych, już istniejących, wyraża się więc w nowej syntezie między działaniem a doznaniem, w osobistym i ekspresyjnym stosunku do kultury. W niektórych zakresach jej treści znajduje to swój wyraz w aktywności bezpośredniej, jak to ma miejsce w wypadku amatorskiej twórczości plastycznej, muzykowania czy - zwłaszcza - w masowym zainteresowaniu sztuką recytacji i teatrami poezji. W tego rodzaju inicjatywach, wymagających szczególnie zaangażowania wyobraźni, kształtuje się nowy model życia zwielokrotnionego o wymiar przeżytych wartości kulturalnych, nowy rodzaj estetycznego doświadczenia, przekładalny na wewnętrzne bogactwo człowieka..."^{13/}

Sztuka muzyczna dociera także do dzieci i młodzieży dzięki funkcjonowaniu środków masowego przekazu - głównie radia i prasy, które prezentują sylwetki wielkich ludzi świata muzyki, periodyki dziecięce i młodzieżowe podają nuty i teksty piosenek, które dzieci mogą samodzielnie przyswajać np. podczas nadawania ich w specjalnych audycjach radiowych dla przedszkoli lub szkół.

Jak więc widzimy rozwój zainteresowań muzycznych dzieci i młodzieży zależy od wielu czynników. Irena Wojnar^{14/} zastanawiając się nad poznawczymi aspektami sztuki, zadaje dwa pytania: jedno z nich mówi o chęci odgadnięcia tego, co sztuka mówi ludziom o odzwierciedlanym świecie, drugie zaś mówi o potrzebie zdobywania wiedzy o tym świecie sztuki i jego podstawach, "o rodza-

ju jego uczestnictwa w kształtowaniu materialnego i duchowego środowiska ludzkiego życia". W obu tych pytaniach Irena Wojnar dostrzega nowe treści wychowania estetycznego, wyrażającego się jednocześnie w upowszechnieniu wiedzy o sztuce i w upowszechnianiu samej sztuki.

"...sztuka jest źródłem poznania nie tylko w tym sensie, że odwołuje się do istnienia innej, pozaartystycznej rzeczywistości. Sama sztuka jest swoistym rodzajem procesu poznawczego, poznawczą koncepcją rzeczywistości - z tego punktu widzenia kontakt ze sztuką stanowi już z istoty swej proces poznania, czy też udział w tym procesie /.../. Przy takim ujęciu wartości poznawcze przypadają nie tylko tym dziełom czy utworom, które prezentują obrazy życia i sytuacje człowieka, ale i tym, które mają charakter nie przedstawiający, stanowią odrębną swoistą rzeczywistość, "świat sztuki". Sztuka należy bowiem równocześnie do sfery świadomości i do świata materialno-przedmiotowego, jest rodzajem działalności człowieka".^{15/}

Sztuka może oddziaływać na człowieka tylko przez swoje dzieła. Bezpośrednie obcowanie z dziełami sztuki jest koniecznym warunkiem ich poznawania, doznawania i przeżywania. Kilkurazowy odbiór każdego utworu jest warunkiem nie tylko dokładniejszego jego poznania, ale także warunkiem wnikliwszego i coraz głębszego odczuwania i zdawania sobie sprawy z tego piękna i wartości.

Z tego właśnie względu bardzo istotną rzeczą jest udostępnianie i upowszechnianie, szczególnie dzieciom i młodzieży arcydzieł malarstwa, literatury czy muzyki, by tym samym uwrażliwić młodych odbiorców na nie, by mogli głębiej wnikać w ich istotę.

"Rozwój zainteresowań muzycznych zależy od wielu czynników. Do podstawowych należy stwarzanie sposobności usłyszenia dobrej muzyki i wywoływanie towarzyszące słuchaniu, przeżycia emocjonalne, przeżycia głębokiego wrażenia, pochodzące z treści muzycznej utworu lub jego wykonania /zdziwienie, zachwyt, olśnienie/. Powstaje wtedy pragnienie ponownego doznania i coraz bardziej świadome dążenie do bliższego, lepszego poznania i zrozumienia muzyki. Wskutek tego wytwarza się zapotrzebowanie na

muzykę, które prowadzi do trwałego zainteresowania nią.

W dalszym ciągu może nastąpić szukanie sposobów poznania muzyki w oparciu o uświadomienie sobie wartości, jakie ona posiada i w jakie może obdarzyć człowieka. Tę świadomość trzeba utrwalić i zwiększyć jej rolę w procesie wychowania muzycznego dzieci, młodzieży i dorosłych." ^{16/}

PRZYPISY

1. A. Fokierow, "Izwestia" 28 XI 1967 r.
2. "Sowietskaja pedagogika" nr 3 1965, s. 83-89.
3. A. Skurbiń, "Z cyklu oświata i wychowanie od pierwszych kroków życia", Wychowanie muzyczne w szkole nr 2, 1975 r. s. 103.
4. Paul Michel, "Badania psychologiczne optymalnego rozkwitu zdolności muzycznych w pierwszych latach życia", Musik in der Schule nr 2, 1967 r.,
5. Herbert Read, Wychowanie przez sztukę, wyd. Ossolineum, 1976 r. s. 248.
6. Ibidem, s. 249.
7. Ibidem, s. 262.
8. E. Lipska, M. Przychodzińska, Metodyka wychowania muzycznego w klasach I-IV szkoły podstawowej, PZWS, Warszawa 1973 r., s. 5, 6.
9. J. K. Lasocki, J. Powroźniak, Wychowanie muzyczne w szkole, PWM, Kraków 1970 r., s. 40.
10. K. Sobolski, Psychiczne i społeczne podstawy rozwoju uzdolnień i zainteresowań artystycznych młodzieży, PWSM, Wrocław. 1963 r., s. 19.
11. Praca wykonana w Katedrze Problematyki Wychowania Muzycznego Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej we Wrocławiu pod kierunkiem doc. Józefa K. Lasockiego, 1963 r., PWSM, Wrocław.
12. K. Sobolski op. ci. t, s. 12.
13. I. Wojnar, Teoria wychowania estetycznego - zarys problematyki, PWN, Warszawa 1976 r., s. 332.

14. I. Wojnar, op.cit., passim.
15. I. Wojnar, op.cit., s.322,323.
16. J.K.Lasocki, Z zagadnień psychodydaktyki muzyki - o zainteresowaniach, Poradnik Muzyczny nr 12, 1968 r., s.11.

LE RÔLE DE LA MAISON ET DE L'AMBIANCE DANS LE DÉVELOPPEMENT DE L'INTERÊT POUR LA MUSIQUE CHEZ LES ENFANTS ET LA JEUNESSE

Resume

Jadwiga Witkowska-Nowicka, l'auteur de cet article essaye de démontrer - sur la base de la littérature objective - que l'influence exercé par la maison, la maternelle et l'école est d'une importance primordiale dans le développement de l'interêt pour la musique e des talents musicaux chez les enfants et la jeunesse. Cette influence se porte aussi garante de l'efficacite del'éducation musicale.

Les formes diverses de cette éducation: le chant, les jeux unissant le mouvement avec la musique, la danse, l'audition, l'improvisation libre et la pratique des instruments musicaux développent la sensibilité, l'imagination, et les goûts de l'enfant pour la musique.

Le développement des facultés créatives de l'enfant joue un rôle important dans la formation de sa personnalité. Dans l'âge tendre la musique facilite la maîtrise de la parole; chez la jeunesse et dans l'âge mur l'attitude créative, l'aptitude pour la réflexion formés par le contact avec la musique enrichissent d'autres domaines de la vie humaine, C'est pourquoi le contact de l'enfant dès les premières années de sa vie avec la musique a un sens exceptionnel, la musique aidant à l'épanouissement général de l'homme.